

OPRACOWANIE PYTANIA

Problematyka winy i kary. Omów zagadnienie na podstawie *Mitologii* (cz. I Grecja) Jana Parandowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Jan Parandowski, *Mitologia* (cz. I Grecja)

EPOKA

Starożytność

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Zagadnienie dotyczy mechanizmu winy i kary w świecie mitów: kara wymierzana jest przez bogów, bywa nieproporcjonalna do przewinienia i często wieczna. Najczęstszą winą jest hybris, czyli pycha - próba przekroczenia granicy między człowiekiem a bogami.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

wina

W mitach to najczęściej hybris, czyli pycha wobec bogów: zdrada ich tajemnic, wystawienie ich na próbę, rywalizacja z nimi. Rzadziej zwykłe przestępstwo w ludzkim sensie.

kara

Wymierzana z zewnątrz, przez bogów, często wieczna i symboliczna, dopasowana do winy: Tantal głoduje wśród jedzenia, Syzyf pracuje bez końca i bez sensu.

problematyka

Zestaw pytań, nie jeden przykład: kto karze, za co, czy sprawiedliwie i czy kara czegoś uczy. Wypowiedź ma odpowiadać na te pytania, a nie streszczać mity.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Rozstrzygnięcie, jak w mitach działa kara: kto ją wymierza, za co i czy jest sprawiedliwa.
- ✓ Co najmniej dwa mity opowiedziane pod tezę: konkretna wina, konkretna kara i związek między nimi.
- ✓ Kontekst, który wnosi coś nowego (na przykład inny rodzaj kary), oraz wniosek spinający lekturę i kontekst.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Syzyf: ulubieniec bogów, który zdradzał ich tajemnice ludziom i uwięził Tanatosa, żeby oszukać śmierć. Kara: wieczne wtaczanie głazu, który zawsze stacza się spod szczytu – praca bez końca i bez sensu.
- Tantal: gościł przy stole bogów, wykrał im nektar i ambroję, a na uczcie podał im ciało własnego syna Pelopsa, żeby sprawdzić ich wszechwiedzę. Kara: wieczny głód i pragnienie w Tartarze, gdzie woda i owoce cofają się przed jego ręką.
- Prometeusz: wykrał bogom ogień i dał go ludziom, nauczył ich rzemiosł. Kara: przykuty do skały Kaukazu, orzeł codziennie wyjada mu wątrobę. Przypadek problematyczny, bo z ludzkiej perspektywy jego wina jest dobrodziejstwem.
- Niobe: przechwalała się, że ma więcej dzieci niż Latona. Kara: Apollo i Artemida zabijają wszystkie jej dzieci, a ona z rozpacz zamienia się w kamień – przykład kary za pychę, która spada także na niewinnych.
- Dedal i Ikar (opcjonalnie): Ikar leci zbyt blisko słońca wbrew przestrodze ojca i ginie. Kara bez wyroku bogów – naturalna konsekwencja przekroczenia granic.

KONTEKSTY DO WYBORU

BIBLIJNY

POLECANY

Księga Rodzaju: wygnanie z raju i historia Kaina

Wina to nieposłuszeństwo wobec Boga i naruszenie ustalonej przez Niego granicy, podobnie jak hybris w micie. Różnica: kara biblijna (wygnanie, piętno Kaina) nie jest wieczna i zostawia miejsce na miłosierdzie oraz odkupienie.

LITERACKI

Zbrodnia i kara, Fiodor Dostojewski

Raskolnikow zabija z pychy (teoria o ludziach „niezwykłych”), ale karę wymierza mu sumienie: choroba, izolacja, lęk – jeszcze zanim trafi na katorgę. Najwyrazistszy kontrast z mitem: kara wewnętrzna zamiast boskiej, z możliwością odkupienia dzięki Soni.

LITERACKI

Dziady cz. II, Adam Mickiewicz

Ludowa moralistyka: każda kara jest dopasowana do winy (Widmo złego pana szarpane przez ptaki, którym za życia odmawiał chleba) – ta sama zasada symbolicznej odpłaty co w micie o Tantal, ale wymierzana w imię ludzkiej krzywdy, nie boskiej urazy.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: w greckich mitach kara jest nieuchronna, wymierzana przez bogów i często wieczna, a najcięższą winą jest pycha wobec bogów.
- 2 Omówienie kar wiecznych: Syzyf i Tantal jako przykłady kary nieproporcjonalnej i symbolicznej.
- 3 Prometeusz jako przypadek problematyczny – kara za czyn, który z ludzkiej perspektywy jest dobrem.
- 4 Kontekst: Księga Rodzaju: wygnanie z raju i historia Kaina – Adam i Ewa łamią jedyny zakaz obowiązujący w raju i zostają z niego wygnani, a konsekwencje ich winy ponoszą wszyscy potomkowie; napiętnowany Kain rusza na tułaczkę. Zestaw te kary z wieczną męką Tantara – w obu tradycjach nikt nie uchodzi odpowiedzialności za zło.

- 5 Wniosek: literatura pokazuje ewolucję rozumienia kary – od boskiej odpłaty do dramatu sumienia.